

KALIF IN BOGATIN

Veliki in modri kalif Harun al Rašid, ki ni nikoli verjel, kar so mu hoteli dopovedati njegovi pretkani dvorjaniki, temveč je vedno hotel slišati nepokvarjeni glas svojega naroda, se je napolnil nekega večera, zavil in odet v umazane cunje, iz svoje knežje palače v mesto. Zapustil je svoje domovanje skozi stranska vratca, da ga ni nihče opazil; spremljala pa sta ga samo dva zvesta zaupnika. Ta dva — Jusuf ben Gildih in Ali Mekbek — sta bila prav tako razpoločena za doživljaje kakor njun gospodar in zapovednik. Imela sta nalogo, velikega in modrega kalifa varovati v primeru, da bi ga napadli zlikovci in berači. Vladar je hotel tisti dan slišati tožbe ubogih in njihov glad in bolečine utešiti z zlatimi novčiči.

Ko so se vsi trije plazili skozi ozke, temačne in zavite ulice in kote bagdadskega predmestja, so prišli tudi mimo prostranih trgov in mimo tedaj v največji tišini ležečega bazarja. Naenkrat so zaslišali tiho vekanje in vzdihovanje, ki je bilo včasih prekinjeno z jokom in tolažečimi besedami. Vmes pa je bilo slišati surovo zmerjanje in preklinjanje. Prisluhnilo so in napeto poslušali.

Glasovi so prihajali od nekega kletnega okna. Če so napeli oči, so lahko videli tudi motno, rdečerumeno luč, ki je brlela iz enega okna na cesto, svetlikajočo se v modri mesečini. Kalif se je splazil k oknu in pogledal v luknjo. Tam je ležal na kupu cunj in umazanih oblek bolan otrok. Jokajoča žena, gotovo njegova mati, se je sklonila včasih k njegovemu bledemu obrazku in ga božala in tolačila. V kotu pa je čepel mož s povešenimi očmi, z glavo, podrpto z rokami. Noge je imel pritegnjene k telesu. V sredini te umazane izbe pa je stal bahavo velik in debel mož, surov v besedah kakor kos lesa, in je kričal: »Da mi vesta! Če mi do jutri zjutraj ne plačata najemnine, boste vsi skupaj zvečer spali na cesti, svojat nemarna!« To je še rekel

in odšel. Čuli so se koraki, ki so prihajali iz kletne luknje. Naši trije možje so se pritisnili ob steno, da jih prihajalec ne bi opazil. Veliki, debeli možakar je šel mimo. Ko so njegovi koraki izzveneli, je pomignil Harun al Rašid svojima spremljevalcema, da naj obstaneta, sam pa se je splazil skozi vrata te hiše v siromašno kletno stanovanje. Potrkal je na vrata: »Oprostite mi, če vas v tako pozni uri nadlegujem. Reven romar, ki je na poti v Meko, brez prenočišča, vas prosi za milodar.« »Prav žal mi je, ubogi mož, toda mi smo sami zelo revni. Če ti je pa kaj ustreženo s četrtinko pijastra, ti ga rada dam. Radi grozne suše, ki je uničila veliko rib, je ribič Husein, moj mož, brez zaslužka.« In žena je izročila Harunu al Rašidu mali novčič. Vzel ga je, se ponižno zahvalil in odkorakal po temnih stopnicah zopet navzgor. Ko mu je žena z borno oljnato svetilko, ki je do tedaj brlela v sobi, sledila po stopnicah in mu svetila do vhoda, se je kalif še enkrat lepo zahvalil, posegel v žep svojega raztrganega oblačila in ponudil presenečeni ženi prgišče samih zlatih piastrov.

»Tu imate za najemnino in še nekaj več! Prisluškoval sem in slišal, kaj se je odigravalo pred nekaj trenutki v vašem bornem stanovanju. Zdravstvijte! Jaz sem Harun al Rašid, bagdadski kalif!« »Češčen naj bo Alah!«, je jecljala žena v odgovor in zahvalo, vladar pa je izginil v temi.

Ko je bil Harun al Rašid zopet na cesti, je rekel spremljevalcema: »Sedaj gremo k možu, ki je prej zapustil to hišo! Baje ima tam za mošejo na nekem griču svoje posestvo in vse hiše v tem revnem okraju so njegova last!«

Bogati Nuredin Hasan Gadšer je živel v krasni, pravljico lepi palači. Vodometi so šumljali na lepo urejenih vrtovih, v množštevinih sobanah pa je vladala prijetna hladnoča, zakaj stene so bile obložene s pravim marmorjem, tla pa pokrita s pestrimi mozaiki. Barvaste svetilke so razširjale prijetno mehko svetlobo in kadilo in mira v srebrnih posodah sta napolnjevala prostore z blagodiščim vonjem.

Pri svitu velikega svečnika je sedel Nuredin Hasan Gadšer in je prešteval drobiž, ki ga je iztislil iz svojih ubogih in siromašnih podnajemnikov.

Tedaj je nekdo potrkal na vrata. Mimraje in nejevoljno jih je Nuredin odprl. Berač se je predrznil motiti ga in še celo sedaj, v tej pozni uri. »Oprostite, mogočni gospod! V Bagdadu sem čul o vas in o vašem zlatem, dobrem srcu; reven romar sem iz Samarkanda — brez prenočišča — in vas prosim za par piastrov, da si lahko kupim prenočišče!« »Šejtan te vzemi!« je nahrulil bogatin berača, »jaz imam sam premalo!« »Tako, tako, in ta denar, ki ga imate tu in ta krasna palača, to razkošje, ali to ni nič?« je vprašal skromno romar. »Predrzneš, kaj si upaš? Poberi se iz hiše!« je zakričal bogati debeluh ves rdeč od jeze in že se je vrgel na njega in ga pričel daviti. Oba moža sta se pričela boriti; medtem je razbil berač, kakor slučajno, šipo okna in zavpil: »Na pomoč! Na pomoč! Straže, kje ste?« Kmalu nato se je začulo rožljanje orožja in prikazala sta se Jusuf ben Gildih in Ali Mekbek, ki sta ločila boreča se moža.

»Primite ga!« je zaukazal brez sape berač in pokazal na bogatina. Vedi, jaz sem bagdadski kalif Harun al Rašid, vladar vseh pravovernih!« »O, gospod, odpusti mi,« je prestrašeno jeceljal bogatin in se vrgel na tla. »Ti si se spozabil nad tvojim gospodarjem in zapovednikom, to te bo drago stalo! V ječo s teboj! Ves tvoj denar pa bodo dobili reveži tega mesta, katerim si ga ti tako požrešno iztislil. Proč!«

»O, kaj bo, kaj bo!« je tarnal bogatin, zakaj izguba denarja in prostosti ga je trdo zadela. Toda nobeno jadikovanje, nobena prošnja mu ni pomagala, strazhe so ga neusmiljeno odpeljale.

Danilo se je že, ko so se naši trije možje napotili domov. Bili so še na hribu, kjer je stala Hasan Gadšerjeva palača. Ob njihovem vznožju je ležalo mesto. Sonce je vstajalo iz temne noči zmagonosno in razsvetljevalo nebo in grbaste okrogle kupole mošej in ravne strehe Bagdada s svojim zlatordečim sijem, da so se zdele kot rožnati oblaki na obzorju. »Kako krasno je vendar vaše mesto, vzvišeni vladar!« je rekel eden izmed spremljevalcev al Rašida.

»Postalo bo še lepše, ko bo izginila iz njega beda,« je modro odgovoril stari kalif.

JUTRO

*Lahno, nežno po planini
rožna zarja se sprehaja,
travico in drobne cvetke
s hladno rósico napaja.*

*V goste vile lahkonože
kot meglice so prispele,
rožno zarjo in planino
tího, lahno so objele.*

*Na planini spet v tišini
se od vil poslavlja zarja
pa odhaja v biser-dvore
in v kraljestvo sonca-carja.*

*S soncem mlado jutro vstane,
razgleduje se po svetu,
po planini in dolini
ga pozdravlja cvet pri cvetu.*

Ivan Albreht